

N:o 43.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, med förslag till lag angående ändrad lydelse af 3, 14, 101, 105, 110, 129 och 136 §§ i Kongl. Maj:ts förnyade nådiga stadga om skiftesverket i riket den 9 november 1866; gifven Stockholms slott den 13 mars 1891.

Med öfverlemnande af statsrådets och högsta domstolens i ärendet förda protokoll, vill Kongl. Maj:t härigenom, jemlikt 87 § regeringsformen, föreslå Riksdagen att antaga följande förslag till

L a g,

angående ändrad lydelse af 3, 14, 101, 105, 110, 129 och 136 §§ i Kongl. Maj:ts förnyade nådiga stadga om skiftesverket i riket den 9 november 1866.

Härigenom förordnas, att 3, 14, 101, 105, 110, 129 och 136 §§ i Kongl. Maj:ts förnyade nådiga stadga om skiftesverket i riket den 9 november 1866 skola erhålla följande ändrade lydelse:

3 §.

1 mom. Har jord, som hör till by eller till hemman, deri två eller flera ega del, genom teg- eller storskifte i flera skiften blifvit lagd; vill den, som i sådant skifteslag eger ett eller flera hemman eller en

eller flere hemmansdelar, laga skifte erhålla, hafve ock der vitsord till, utan att å teg- eller storskifte meddelad fastställelse eller eljest ingången och stadfästad förening må sådant hindra eller därför i vägen ligga.

2 mom. Ej må redan verkställd enskiftesdelning, som vunnit laga kraft, eller skifte, hvilket enligt Kongl. Maj:ts nådiga kungörelse den 20 februari 1821 blifvit såsom enskifte ansedt och fastställt, eller laga skifte, hvarå fastställelse meddelats, genom nytt skifte rubbas, utan så är, att alla, hvilkas rätt är af frågan beroende, derom åsämjas.

3 mom. Hafva genom verkställd sjösänkning eller annat större vattenafledningsföretag tillförene sankat egor undergått sådan förändring, att de kunna häfdas såsom åker, och möter för deras ändamålsenliga brukande hinder deraf, att vid förut verkställt så beskaffadt skifte, som i 2 mom. omförmäles, egorna erhållit en för deras häfdande såsom åker olämplig indelning eller delvis lemnats oskiftade, då må, der tjenlig skiftesläggning ej kan genom egoutbyte beredas, nytt skifte, utan hinder af bestämmelserna i nämnda mom., kunna verkställas å dessa egor jemte den mark, som med dem ligger i det sammanhang, att dess intagande i den nya delningen är för beredande af lämpligt och redigt skifte oundgängligen nödigt. Bestrider någon delegare nytt skifte eller uppstår tvist angående omfånget af den mark, som bör i det nya skiftet ingå, behandlas ärendet efter stadgandet i 89 §.

4 mom. Mark, som vid skifte blifvit undantagen för delegarnes allmänna behof, må, utan hinder af bestämmelserna i 2 mom., skiftas, der någon delegare det begär och det finnes kunna ske utan de öfriges förfång.

5 mom. Har i Gotlands län, före den i följd af Kongl. Maj:ts nådiga beslut den 20 december 1850 derstädes verkställda indelning i skifteslag, laga skifte skett och omfattat allenast en del af egor, som enligt indelningen utgöra ett skifteslag, ege det skifte ej annan verkan än storskifte lagligen tillkommer.

14 §.

I det utfärdade förordnandet skall konungens befallningshafvande förbjuda delegarne, vid påföljd, som lag stadgar för missbruk af rätt i samfäld skog och mark, att, efter verkställd gradering å de egor, som skiftas skola, flåhacka eller skumplöja och derefter bränna jorden eller bortföra matjord; äfvensom derest skog eller bränntorfmosse å egorna finnes, hvilket i skiftesansökningen anmälas bör, förordnandet skall inne-

fatta enahanda förbud för delegarne att skog till afsalu eller svedjande och torfmosse annorlunda än till husbehof nyttja, innan skiftet blifvit afslutadt och tillträde af lotterne skett samt, derest ersättningen för ståndskog, plantering eller bränntorfmosse varder, jemlikt 101 §, genom förrättning efter skiftets afslutande bestämd, samma förrättning vunnit laga kraft eller, i händelse af besvär, ersättningen blifvit genom laga kraft egande beslut faststald; och bör detta förbud, på samma gång som kungörelsen till förrättningens påbörjande, å predikstolen i den socken, der skifteslaget är beläget, uppläsas. Är skogen något bruk eller annan inrättning till understöd med timmer, ved eller kol anslagen, må under förbudstiden det vanliga skogsbeloppet af delegarne gemensamt, efter hyars och ens egolott eller hemmantal i skifteslaget, till det anslagna behovet afverkas.

101 §.

Mister delegare jord, hvarå han skog fredat eller plantering gjort, och får i stället annan jord, derå ingen eller sämre skog eller plantering finnes; eller varder samfald skog skiftad och finnes ej å alla lotterne lika god ståndskog, gånge jemväl derfor ersättning ut, efter ty som skäligt pröfvas. Sådan ersättning bör, efter föregången besigtning af skogens och markens beskaffenhet, företrädesvis bestämmas i penningar, att på vissa terminer betalas. Anses denna ersättning åter icke kunna utan olägenhet utgå i annat än skogsförnödenheter, bör den utsättas i visst antal såg- och byggnadstimmer, stafrum ved eller kolmilor, till afverkning på viss tid, högst tio år, för den eller de delegare, som lemnat sina sparda skogslotter och i stället fått afbrukad mark, eller eljest i ståndskog blifvit lidande.

Hvad nu är sagdt om skog och plantering, gälle i tillämplige delar jemväl om bränntorfmosse.

För ersättningens bestämmande skall landtmätaren enligt de grunder, som i öfverensstämmelse med 54 § beslutas, verkställa värdering och uppgöra liqid mellan delegarne; dock må, der sådant i den ordning, nyss är sagdt, beslutes, med värderingen och liquidens uppgörande anstå till dess skiftet i öfrigt blifvit faststaldt; åliggande det i ty fall landtmätaren att efter kungörelse och kallelser, som i 22 och 23 §§ sägs, så snart ske kan efter nämnda tid verkställa den för ändamålet erforderliga förrättning.

105 §.

När skiftesmannen på marken utstakat och rörlagt skiftet, samt anvisat delegarne deras egolotter, vare han skyldig att mot lösen, som, i fall den ej genast erlägges, genom kronobetjeningen, på skiftesmannens requisition, uttagas bör, meddela delegarne alla under förrättningen förda protokoll och afslutade föreningar, jemte ego-, häfde- och delningsbeskrifningarne; och skall i protokollet upptagas samt särskildt delegarne härvid tillkännagifvas, att förrättningen är slutad, och att den dermed missnöjde eger, på sätt 129 § innehåller, sine besvär hos ordföranden i egodelningsrätten anmäla. Förenämnde handlingar skola, mot bevis, som skiftesmannen koncepthandlingarne bifogar, lemnas till förvar hos den delegare inom skifteslaget, som öfrige delegare dertill utse, och hos hvilken enhvar, det åstundar, har öppet att handlingarne granska och afskrifter deraf taga. Försummar skiftesmannen att lemna protokoll och handlingar, efter hvad nu stadgadt är, ansvare såsom för tjänstefel samt gifve handlingarne ut vid nytt, på hans bekostnad dertill utsatt sammanträde; och hafve delegarne i ty fall att besvärstiden från denna sammanträdesdag beräkna.

Hvad nu är sagdt om skifte, gälle i tillämplige delar äfven om egoutbyte, så ock om förrättning, som för det ändamål, 101 § omförmäler, hållits efter skiftes afslutande.

110 §.

Den kostnad, som till skifte fordras, så till landtmätares och gode mäns aflöning, som till karte- och protokollslösen, äfvensom till handtlangning, skola, der ej annorlunda är särskildt stadgadt, alla delegare, hvilkas egor dervid ingått, gemensamt vidkännas, hvar och en efftersom han vid skiftet egolott njutit. Lika med skifteskostnad skall gäldas kostnaden för förrättning, som för det ändamål, 101 § omförmäler, hållits efter skiftets afslutande. I kostnad för annan landtmäteriförrättning, som flere rör, tage en hvar, som deraf nytta hafver, del efter ty, som skäligen pröfvas.

129 §.

Är delegare missnöjd med skifte, vare sig i afseende på egograferingen, bestämde ersättningar, skiftesläggning, eller i öfrigt i någon

af de delar, som icke, enligt 125 §, före skiftets fortsättning och fullbordande böra vara slutligen afgjorde; ege då öppet att, inom sextio dagar, räknade från den dag, skiftesmannen förklarar skiftet vara slutadt, samt protokoll och handlingar, efter 105 §, delegarne lemnat, sine besvär till ordföranden i egodelningsrätten ingifva.

Öfver verkställt egoutbyte, ehvad det skett i förening med laga skifte eller utan sammanhang dermed, så ock öfver förrättning, som för det ändamål, 101 § omförmäler, hållits efter skiftes afslutande, må, på sätt nyss är sagdt, klagan föras i de delar, som ej äro genom delegares förening eller godkännande af landmätares och gode mäns beslut i behörig ordning afgjorde.

136 §.

Klandras ej skifte inom den i 129 § föreskrifne tid, bör skiftesmannen till egodelningsrätten, vid rättens nästa sammanträde, eller sist vid nästinfallande lagtima ting, karta och handlingar, för pröfning och fastställelse, ingifva; och har rätten att, innan fastställelse å skiftet meddelas, noga tillse och pröfva, att detsamma är lagligen beskaffadt, och bland annat äfven deruti, att egorna icke blifvit delade i flera skiften, än denna stadga i 87 § högst tillåter, utan att sådan hemställan hos egodelningsrätten skett, som i 88 § föreskrifven finnes. I annan händelse må någon fastställelse å skiftet icke meddelas, utan antyde domaren skiftesmannen, att i de olagliga delarne af skiftet nödige rättelser verkställa. Äro felen af större betydenhet, insände domaren kartan och handlingarne till konungens befallningshafvande, som föranstaltar, att skiftesmannen i laga ordning varder under tilltal stäld. Finnes skiftet lagligen beskaffadt, då bör rätten detsamma till framtida efterrättelse fastställa, och bevis derom jemväl å kartan anteckna. I enahanda ordning bör förrättadt egoutbyte till pröfning och fastställelse befordras.

Har ersättning för ståndskog, plantering eller bränntorfmosse blifvit bestämd vid förrättning, som jemlikt 101 § hållits efter skiftes afslutande, och klandras icke förrättningen inom den i 129 § bestämda tid; åligge landmätaren att ofördröjligen till egodelningsrättens ordförande ingifva protokollet öfver förrättningen jemte alla förrättningen rörande handlingar.

Har vid skifte blifvit bestämdt, att ersättning för ståndskog skall af delegare i skiftet gäldas, skall egodelningsrättens ordförande oför-

dröjligen, efter det fastställelse å skiftet meddelats, låta i allmänna tidningarne tre gånger och genom konungens befallningshafvande i länskungörelserna en gång införa kungörelse, innehållande uppgift å den ersättning, som skall från hvarje egolott utgå, och de tider, på hvilka den skall betalas; är ersättningen bestämd vid förrättning, som jemlikt 101 § hållits efter skiftets afslutande, skall kungörandet ske efter det förrättningen vunnit laga kraft eller, i händelse af besvär, ersättningen blifvit genom laga kraft egande beslut faststald. Kostnaden för kungörandet ersättes af skifteslaget och fördelas så, som angående skifteskostnader här ofvan sägs.

Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

OSCAR.

Aug. Östergren.

Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden,
hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms
slott lördagen den 31 januari 1891,

i närvaro af:

Hans excellens herr statsministern friherre ÅKERHJELM,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve LEWENHAUPT,
Statsråden: herr friherre VON OTTER,
herr WENNERBERG,
friherre PALMSTIERNA,
friherre VON ESSEN,
friherre ÅKERHJELM,
ÖSTERGREN,
GROLL,
WIKBLAD.

6:o.

Departementschefen statsrådet Östergren föredrog Riksdagens
skrifvelse den 2 maj 1888, deri Riksdagen, på anförda skäl, anhållit,
det täcktes Kongl. Maj:t låta utarbета och för Riksdagen framlägga för-
slag till sådana ändringar i skiftesstadgan den 9 november 1866, att
dels de s. k. skiftesliqviderna skulle, der ej delegarne annorlunda öfver-
enskomme, upprättas efter det skiftesförrättningen i öfrigt vunnit laga
kraft, och talan i fråga om samma liqvider särskildt fullföljas, *dels* ock
mark, som vid skifte undantagits för delegarnes gemensamma behof,
finge, på derom af delegare framställd begäran, skiftas, så vida sådant

utan öfrige delegares förfång kunde ske; i anledning af hvilken framställning landtmästeristyrelsen afgifvit infordradt yttrande.

Efter att hafva redogjort för innehållet af berörda yttrande anförde departementschefen vidare:

»Hvad först angår Riksdagens framställning så vidt den afser sådan ändring i skiftesstadgan, att mark, som vid skifte undantagits för delegarnes gemensamma behof, må kunna, under de af Riksdagen angifna vilkor, utan samtliga delegares medgifvande skiftas, så synas de af Riksdagen åberopade och af landtmästeristyrelsen vitsordade förhållanden vara af beskaffenhet att böra föranleda bifall till framställningen i denna del. Ett tillägg i sådant syfte torde derföre böra ske i 3 § skiftesstadgan.

Beträffande åter förslaget att de s. k. skiftesliqviderna skulle, der ej skiftesdelegarne annorlunda öfverenskomme, skiljas från skiftesförättningen och upprättas först efter det denna vunnit laga kraft, så torde en sådan anordning icke såsom allmän regel kunna tillstyrkas. På sätt landtmästeristyrelsen erinrat, måste det anses föga lämpligt att fastställa skiftesplanen utan att i sammanhang dermed bestämma utflyttningskostnaden och dess fördelning, eller att verkställa egograderingen utan att tillika bestämma ersättningen för odlingskostnad eller för vanhäfd; och den tidsutdrägt och kostnad, som kan föranledas deraf att, i händelse den vid skiftet bestämda skiftesplanen icke vinner fastställelse, ifrågavarande liqvider komma att tarfva jemkning, äro i allmänhet icke af någon afsevärd betydelse. Endast undantagsvis är detta förhållandet, nemligen vid skifte af omfattande skogsområden eller brännrotfossar, då ofta nog särdeles tidsödande och kostsamma värderingar erfordras. I dylika fall kan det vara af vigt att förekomma, att den å värderingen och liquidens upprättande använda tid och kostnad varder i större eller mindre mån onyttig i följd af senare ändringar i sjelfva skiftet; och för nämnda undantagsfall synes mig derför den af Riksdagen föreslagna anordning böra förordas. I likhet med landtmästeristyrelsen anser jag dock icke heller i dessa fall liquidens skiljande från sjelfva skiftet böra medgifvas utan att beslut derom fattas i den ordning, 54 § skiftesstadgan bestämmer.

Jag tillstyrker alltså, att i 101 § skiftesstadgan måtte göras ett tillägg af det innehåll, jag nu angifvit. Införes en dylik bestämmelse, torde jemväl i några andra delar skiftesstadgans föreskrifter böra deretter jemkas. Den i 14 § omförmälda fridlysning bör afse också det fall att, på sätt nu föreslagits, liquid upprättas först efter det skiftet i öfrigt afslutats; bestämmelserna i 105 § böra göras tillämpliga äfven å

ifrågavarande förrättning; i 110 § bör införas uttrycklig föreskrift, att kostnaden för sådan förrättning skall gäldas så, som beträffande skiftes-kostnad är stadgad, och i 129 § bör upptagas bestämmelse att öfver förrättningen må klagas i samma ordning, som öfver skifte. Ehuru liqid, som upprättats i sammanhang med skifte, icke är undantagen från den pröfning, 136 § skiftesstadgan föreskrifver, såsom vilkor för fastställelse, torde dock, med afseende å beskaffenheten af de rättsförhållanden, hvilka genom liqviden regleras, skäl saknas att, äfven när liqviden upprättas utan sammanhang med sjelfva skiftet, fordra fastställelse å förrättningen. Kommer emellertid fastställelse icke att i förevarande fall erfordras, torde det i nämnda lagrum föreskrifna kungörande af liqviden böra ske efter det förrättningen vunnit laga kraft eller, i händelse af besvär, ersättningen blifvit bestämd genom beslut, som eger laga kraft, likasom ock torde böra meddelas föreskrift, som bereder egodelningsrättens ordförande tillfälle att, när laga kraft åkommit förrättningen, derom ofördröjligen erhålla kännedom.

På nu anförda grunder har jag låtit inom justitiedepartementet upprätta följande

Förslag

till lag angående ändrad lydelse af 3, 14, 101, 105, 110, 129 och 136 §§
i Kongl. Maj:ts förnyade nådiga stadga om skiftesverket i riket
den 9 november 1866.

Häri genom förordnas, att 3, 14, 101, 105, 110, 129 och 136 §§ i Kongl. Maj:ts förnyade nådiga stadga om skiftesverket i riket den 9 november 1866 skola erhålla följande ändrade lydelse:

3 §.

1 mom. Har jord, som hör till by eller till hemman, deri två eller flere ega del, genom teg- eller storskifte i flera skiften blifvit lagd; vill den, som i sådant skifteslag eger ett eller flera hemman eller en eller flere hemmansdelar, laga skifte erhålla, hafve ock der vitsord till, utan att å teg- eller storskifte meddelad fastställelse eller eljest ingången och stadfästad förening må sådant hindra eller därför i vägen ligga.

2 mom. Ej må redan verkställd enskiftesdelning, som vunnit laga

kraft, eller skifte, hvilket enligt Kongl. Maj:ts nådiga kungörelse den 20 februari 1821 blifvit såsom enskifte ansedt och fastställt, eller laga skifte, hvarå fastställelse meddelats, genom nytt skifte rubbas, utan så är, att alla, hvilkas rätt är af frågan beroende, derom åsämjas.

3 mom. Hafva genom verkställd sjösänkning eller annat större vattenafledningsföretag tillförene sankt egor undergått sådan förändring, att de kunna häfdas såsom åker, och möter för deras ändamålsenliga brukande hinder deraf, att vid förut verkställt så beskaffadt skifte, som i 2 mom. omförmäles, egorna erhållit en för deras häfdande såsom åker olämplig indelning eller delvis lemnats oskiftade, då må, der tjenlig skiftesläggning ej kan genom egoutbyte beredas, nytt skifte, utan hinder af bestämmelserna i nämnda mom., kunna verkställas å dessa egor jemte den mark, som med dem ligger i det sammanhang, att dess intagande i den nya delningen är för beredande af lämpligt och redigt skifte oundgängligen nödigt. Bestrider någon delegare nytt skifte eller uppstår tvist angående omfånget af den mark, som bör i det nya skiftet ingå, behandlas ärendet efter stadgandet i 89 §.

Mark, som vid skifte blifvit, jemlikt 10 kap. i denna stadga, undantagen för delegarnes allmänna behof, må ock, utan hinder af bestämmelserna i 2 mom., skiftas, der någon delegare det begär och det finnes kunna ske utan de öfriges förfång.

4 mom. Har i Gotlands län, före den i följd af Kongl. Maj:ts nådiga beslut den 20 december 1850 derstädes verkställda indelning i skifteslag, laga skifte skett och omfattat allenast en del af egor, som enligt indelningen utgöra ett skifteslag, ege det skifte ej annan verkan än storskifte lagligen tillkommer.

14 §.

I det utfärdade förordnandet skall konungens befallningshafvande förbjuda delegarne, vid påföljd, som lag stadgar för missbruk af rätt i samfäld skog och mark, att efter verkställd gradering å de egor, som skiftas skola, flåhacka eller skumplöja och derefter bränna jorden eller bortföra matjord; äfvensom derest skog eller bränntorfmosse å egorne finnes, hvilket i skiftesansökningen anmälas bör, förordnandet skall innefatta enahanda förbud för delegarne att skog till afsalu eller svedjande och torfmosse annorlunda än till husbehof nyttja, innan skiftet blifvit afslutadt och tillträde af lotterne skett samt, derest ersättningen för ståndsskog, plantering eller bränntorfmosse, som vid skiftet någon del-

egare frångått, varder, jemlikt 101 §, genom särskild förrättning efter skiftets afslutande bestämd, samma förrättning vunnit laga kraft eller, i händelse af besvär, ersättningen blifvit genom beslut, som eger laga kraft, faststæld; och bör detta förbud, på samma gång som kungörelsen till förrättningens påbörjande, å predikstolen i den socken, der skifteslaget är beläget, uppläsas. Är skogen något bruk eller annan inrättning till understöd med timmer, ved eller kol anslagen, må under förbudstiden det vanliga skogsbeloppet af delegarne gemensamt, efter hvars och ens egolott eller hemmantal i skifteslaget, till det anslagna behofvet afverkas.

101 §.

Mister delegare jord, hvarå han skog fredat eller plantering gjort, och får i stället annan jord, derå ingen eller sämre skog eller plantering finnes; eller varder samfäld skog skiftad och finnes ej å alla lotterne lika god ståndskog, gånge jemväl derfor ersättning ut, efter ty som skäligt pröfvas. Sådan ersättning bör, efter föregången besigtning af skogens och markens beskaffenhet, företrädesvis bestämmas i penningar, att på vissa terminer betalas. Anses denna ersättning åter icke kunna utan olägenhet utgå i annat än skogsförnödenheter, bör den utsättas i visst antal såg- och byggnadstimmer, stafrum ved eller kolmilor, till afverkning på viss tid, högst tio år, för den eller de delegare, som lemnat sina sparda skogslotter och i stället fått afbrukad mark, eller eljest i ståndskog blifvit lidande.

Hvad nu är sagdt om skog och plantering, gälle i tillämplige delar jemväl om bränntorfmosse.

För ersättningens bestämmande skall landtmätaren enligt de grunder, som i öfverensstämmelse med 54 § beslutas, verkställa värdering och uppgöra liqid mellan delegarne; dock må, der sådant pröfvas lämpligt och i den ordning, nyss är sagdt, beslutes, med värderingen och liqidens uppgörande anstå till dess skiftet i öfrigt vunnit laga kraft; åliggande det i ty fall landtmätaren att så snart ske kan efter nämnda tid verkställa den för ändamålet erforderliga förrättning.

105 §.

När skiftesmannen på marken utstakat och rörlagt skiftet, samt anvisat delegarne deras egolotter, vare han skyldig att mot lösen, som,

i fall den ej genast erlägges, genom kronobetjeningen, på skiftesmannens requisition, uttagas bör, meddela delegarne alla under förrättningen förda protokoll och afslutade föreningar, jemte ego-, häfde- och delningsbeskrifningarne; och skall i protokollet upptagas samt särskildt delegarne härvid tillkännagifvas, att förrättningen är slutad, och att den dermed missnöjde eger, på sätt 129 § innehåller, sine besvär hos ordföranden i egodelningsrätten anmäla. Förenämnde handlingar skola, mot bevis, som skiftesmannen koncepthandlingarne bifogar, lemnas till förvar hos den delegare inom skifteslaget, som öfrige delegare dertill utse, och hos hvilken en hvar, det åstundar, har öppet att handlingarne granska och afskrifter deraf taga. Försummar skiftesmannen att lemna protokoll och handlingar, efter hvad nu stadgadt är, ansvare såsom för tjenstefel samt gifve handlingarne ut vid nytt, på hans bekostnad dertill utsatt sammanträde; och hafve delegarne i ty fall att besvärstiden från denna sammanträdesdag beräkna.

Hvad nu är sagdt om skifte, gälle i tillämplige delar äfven om egoutbyte, så ock om förrättning, som för det ändamål, 101 § omförmäler, hållits efter skiftes afslutande.

110 §.

Den kostnad, som till skifte fordras, så till landtmätares och gode mäns aflöning, som till karte- och protokollslösen, äfvensom till handlangning, skola, der ej annorlunda är särskildt stadgadt, alla delegare, hvilkas egor dervid ingått, gemensamt vidkännas, hvar och en efter som han vid skiftet egolott njutit. Lika med skifteskostnad skall gäldas kostnaden för förrättning, som för det ändamål, 101 § omförmäler, hållits efter skiftes afslutande. I kostnad för annan landtmäteriförrättning, som flere rör, tage en hvar, som deraf nytta hafver, del efter ty, som skäligt pröfvas.

129 §.

År delegare missnöjd med skifte, vare sig i afseende på ego-graderingen, bestämde ersättningar, skiftesläggning, eller i öfrigt i någon af de delar, som icke, enligt 125 §, före skiftets fortsättning och fullbordande böra vara slutligen afgjorde; ege då öppet att, inom sextio dagar, räknade från den dag, skiftesmannen förklarar skiftet vara slutadt,

samt protokoll och handlingar, efter 105 §, delegarne lemnat, sine besvär till ordföranden i egodelningsrätten ingifva.

Öfver verkstäldt egoutbyte, ehvad det skett i förening med laga skifte eller utan sammanhang dermed, så ock öfver förrättning, som för det ändamål, 101 § omförmäler, hållits efter skiftes afslutande, må, på sätt nyss är sagdt, klagan föras i de delar, som ej äro genom delegares förening eller godkännande af landtmätares och gode mäns beslut i behörig ordning afgjorde.

136 §.

Klandras ej skifte inom den i 129 § föreskrifne tid, bör skiftesmannen till egodelningsrätten, vid rättens nästa sammanträde, eller sist vid nästinfallande lagtima ting, karta och handlingar, för pröfning och fastställelse, ingifva; och har rätten att, innan fastställelse å skiftet meddelas, noga tillse och pröfva, att detsamma är lagligen beskaffadt, och bland annat äfven deruti, att egorna icke blifvit delade i flera skiften, än denna stadga i 87 § högst tillåter, utan att sådan hemställan hos egodelningsrätten skett, som i 88 § föreskrifven finnes. I annan händelse må någon fastställelse å skiftet icke meddelas, utan antyde domaren skiftesmannen, att i de olagliga delarne af skiftet nödige rättelser verkställa. Äro felen af större betydighet, insände domaren kartan och handlingarne till konungens befallningshafvande, som föranstaltar, att skiftesmannen i laga ordning varder under tilltal stäld. Finnes skiftet lagligen beskaffadt, då bör rätten detsamma till framtida efterrättelse fastställa, och bevis derom jemväl å kartan anteckna. I enhanda ordning bör förrättadt egoutbyte till pröfning och fastställelse befordras.

Har ersättning för mistad ståndskog, plantering eller bränntorfmosse blifvit bestämd vid förrättning, som jemlikt 101 § hållits efter skiftes afslutande, och klandras icke förrättningen inom den i 129 § bestämda tid; åligge landmätaren att ofördröjligen till egodelningsrättens ordförande ingifva protokollet öfver förrättningen.

Har vid skifte blifvit bestämdt, att ersättning för ståndskog skall af delegare i skiftet gäldas, skall egodelningsrättens ordförande ofördröjligen, efter det fastställelse å skiftet meddelats, låta i allmänna tidningarne tre gånger och genom konungens befallningshafvande i länskungörelserna en gång införa kungörelse, innehållande uppgift å den ersättning, som skall från hvarje egolott utgå, och de tider, på hvilka

den skall betalas; är ersättningen bestämd vid särskild förrättning, som jemlikt 101 § hållits efter skiftets afslutande, skall kungörandet ske efter det förrättningen vunnit laga kraft eller, i händelse af besvär, ersättningen blifvit genom beslut, som eger laga kraft, faststald. Kostnaden för kungörandet ersättes af skifteslaget och fördelas så, som angående skifteskostnader här ofvan sägs.»

Departementschefen hemställde att för det ändamål, 87 § rege-
ringsformen omförmäler, öfver förslaget måtte inhemtas högsta domsto-
lens utlåtande.

På tillstyrkan af statsrådets öfriga ledamöter be-
hagade Hans Maj:t Konungen bifalla hvad departe-
mentschefen sålunda hemställt.

Ex protocollo

C. P. Hagbergh.

Utdrag af protokollet öfver lagärenden, hållet inför Kongl. Maj:ts högsta domstol onsdagen den 18 februari 1891.

Andra rummet.

Närvarande:

Justitieråden: WRETMAN,
SVEDELIUS,
SKARIN,
LILIENBERG,
HAMMARSKJÖLD,
WESTMAN,
THOMASSON.

T. f. byråchefen, revisionssekreteraren Afzelius fortsatte och slutade under högsta domstolens sammanträde denna dag föredragningen af det till högsta domstolen för afgifvande af utlåtande öfverlemnade, i protokollet för nästlidne gårdag omförmälda förslag till lag, angående ändrad lydelse af 3, 14, 101, 105, 110, 129 och 136 §§ i Kongl. Maj:ts förnyade nådiga stadga om skiftesverket i riket den 9 november 1866; varande berörda förslag bilagdt detta protokoll.

Högsta domstolen ansåg förslaget föranleda följande anmärkingar:

3 § 3 mom.

Då föreskriften i andra stycket af 89 § skiftesstadgan hänförde sig till 3 § 3 mom. och således, i händelse nu föreslagna tilläggs-

bestämmelse upptoges i samma moment, skulle blifva tillämplig jemväl vid sådan delning af mark, som här afsåges, men för ifrågavarande fall en förberedande undersökning af den beskaffenhet, 89 § stadgade, icke syntes vara af behof påkallad eller lämplig, hemställdes, att den föreslagna nya bestämmelsen måtte upptagas i ett särskildt moment.

Vidare hemställdes, att, då orden »jemlikt 10 kap. i denna stadga» skulle kunna föranleda den, säkerligen icke afsedda, tolkning, att nu gifna bestämmelse icke skulle gälla om mark, som med tillämpning af äldre lagstiftning blifvit vid skifte för delegarnes allmänna behof undantagen, samt i allt fall en dylik hänvisning vore öfverflödig, densamma måtte ur förslaget utgå.

14 §.

Enär, enligt 101 §, ståndskogsersättning borde utgå icke allenast i det fall, att skiftesdelegare finge frånträda mark, derå ståndskog funnes, utan jemväl när vid skifte af samfäld skog icke å alla lotterna funnes lika god ståndskog, hemställdes, att orden: »som vid skiftet någon delegare frångått» måtte utgå.

Vidare erinrades att, äfven om, på sätt 101 §, enligt nu föreslagna lydelse, medgäfv, liqid komme att upprättas först efter det skiftet i öfrigt afslutats, liquidsförrättningen dock icke vore att betrakta såsom en i alla afseenden från skiftet fristående landtmäteriförrättning, i följd hvaraf ordet »särskild» framför »förrättning», såsom möjligen föranledande en annan uppfattning, borde utgå.

101 §.

Då för uppnående af det med liquidens skiljande från skiftet afsedda syfte eller att förekomma den tidsutdrägt och kostnad, som föranleddes deraf att, vid förändring af den uppgjorda skiftesplanen, den derå grundade liquiden måste omarbetas, det syntes nödvändigt att låta med liquidens upprättande anstå till dess möjligheten af ändring i skiftesplanen vore utesluten, men detta icke vore förhållandet förr än skiftet vunnit fastställelse, hemställdes, att åt förslagets bestämmelser i denna del måtte gifvas det innehåll, att, i händelse beslut fattades om liquidens skiljande från skiftet, med liquidsförrättningen skulle anstå till dess skiftet i öfrigt blifvit fastställt.

Vidare anmärktes att, då, i händelse samtliga skiftesdelegarne vore ense om att uppskjuta liqviden, någon pröfning icke kunde ifrågakomma, huruvida sådant vore lämpligt eller icke, samt, i händelse delegarne stannade i skilda meningar och frågan alltså skulle afgöras af skiftesmannen och gode männen, desse äfven utan särskild föreskrift borde bedöma frågan med hänsyn till hvad i hvarje särskildt fall vore lämpligast, de i andra stycket förekommande orden: — — — — — »pröfvas lämpligt och» — — — syntes böra utgå.

105 §.

Justitierådet *Lilienberg* yttrade: Den i början af denna paragraf meddelade tidsbestämmelse i fråga om skiftesförrättares skyldighet att aflemna handlingarna kan icke lämpas till den förrättning, som stadgandena i paragrafen efter förslaget skulle i tillämpliga delar komma att gälla; och då denna oegentlighet synes mig med en ringa redaktionsförändring kunna åtminstone i någon mån afhjelpas, vill jag för min del hemställa, om ej det föreslagna tillägget till paragrafen kunde affattas på detta sätt: »så ock då förrättning för det ändamål 101 § omförmäler hållits efter skiftets afslutande».

110 §.

Justitieråden *Wretman*, *Svedelius*, *Lilienberg*, *Hammar skjöld*, *Westman* och *Thomasson* ansågo, för att tydligare utmärka att kostnaden för den särskilda förrättning, andra punkten omförmälde, borde fördelas å alla delegare, hvilkas egor ingått i skiftet, ordet »skifteskostnad» böra ändras till »skifteskostnaden».

136 §.

Af skäl, som anförts vid 14 §, hemställes, att i andra stycket ordet »mistad» framför »ståndskog» och i tredje stycket ordet »särskild» framför »förrättning» måtte utgå.

Vidare anmärktes att, då protokollet öfver liqvidsförrättningen icke kunde antagas innefatta alla de upplysningar, hvilka för utfärdande af den i sista stycket omförmälda kungörelse erfordrades, utan för sådant ändamål för egodelningsrättens ordförande vore nödigt att ega tillgång

till öfriga, förrättningen rörande handlingar, föreskriften i andra stycket borde afse jemväl nämnda handlingar.

I sammanhang härmed ansåg högsta domstolen sig böra fästa uppmärksamhet derå, att gällande författningar icke innehölle någon bestämmelse, hvarigenom, i händelse liqvidsfrågan droges under Kongl. Majt:s pröfning, tillfälle bereddtes egodelningsrättens ordförande att, för utfärdande af nyss omförmälda kungörelse, erhålla del af Kongl. Majt:s beslut och de i målet ingifna handlingar.

I öfrigt hemstälde högsta domstolens fleste ledamöter, att enär, derest beslut fattades om liquidens skiljande från skiftet, liquidsförrättningen i allmänhet komme att företagas först längre tid efter det skiftet afslutats, och vid sådant förhållande tillämpning af de i 27 § skiftesstadgan meddelade föreskrifter, hvilka i brist af särskild bestämmelse syntes böra lända till efterrättelse i fråga om förrättningens kungörande, icke vore för vederbörande rättsegare tillräckligt betryggande, utan för sådant ändamål syntes nödigt att jemväl särskild kallelse, på sätt 23 § bestämde, tillställdes de i samma paragraf omförmälda delegare, bestämmelse i sådant syfte måtte på lämpligt ställe i förslaget införas.

Justitierådet *Svedelius*, med hvilken justitierådet *Skarin* instämde, yttrade: Det torde utan tvifvel vara förslaget mening att innan sådan förrättning, som i slutet af 101 § omförmäles, af landtmätaren företages, kungörelse derom bör ske, på sätt i 27 § skiftesstadgan sägs. Uttrycklig bestämmelse härom synes dock böra i förslaget införas i likhet med hvad i 106 § skiftesstadgan egt rum.

Justitierådet *Westman*, med hvilken justitierådet *Lilienberg* förenade sig, tillade:

I händelse tvist uppstår mellan skiftesdelegarne, huruvida sådan värdering jemte liquid, som omförmäles i 101 §, skall verkställas i sammanhang med laga skiftet eller hänskjutas till särskild förrättning efter skiftet, och delegarne ej enhälligt nöjas med det utlåtande landtmätaren och gode männen derom meddela, synes mig sådan tvist böra af domstol afgöras före skiftets afslutande och förty hänskjutas till pröfning af egodelningsrätt i den ordning 125 § föreskrifver. Ett motsatt förfarande torde kunna i många fall medföra väsentliga olägenheter. Om nemligen landtmätaren och gode männen ansett värderingen skola handläggas vid särskild förrättning, och delegares klagomål häröfver icke prövas förr än efter skiftets afslutande, så låter det ju tänka sig att domstolen, hvilken finner värderingen hafva bort företagas i sammanhang med skiftet, förklarar skiftesförrättningen vid sådant förhål-

lande vara i ofullbordadt skick och därför återförvisar densamma till förnyad handläggning af förrättningsmännen. Om åter landtmätaren och gode männen i meddeladt utlåtande funnit värderingen böra handläggas i sammanhang med skiftet och, vid det förhållande att någon pröfning vid domstol af berörda utlåtande ej ifrågakommit, värderingen med deraf följande liqvid äfven blifvit verkställd, så kan det ju sedermera inträffa, att vid den af domstol företagna granskning af skiftesförrättningen densamma till följd af oriktig skiftesläggning eller andra felaktigheter antingen undanrödjes eller så väsentligen ändras, att de för värderingen och liqviden vidtagna åtgärder blifva i större eller mindre mån onyttiga. Då uppkommer just den olägenhet, som man genom nu föreliggande lagförslag velat förebygga, utan att skiftesdelegare kommit i tillfälle att före skiftets afslutande vid domstol framlägga de skäl och omständigheter, som han haft att åberopa till stöd för sitt yrkande om värderingens hänskjutande till särskild förrättning.

Jag anser därför den föreslagna förändringen i 101 § påkalla ett tillägg till 125 § i det syfte jag nu omförmält.

Ex protocollo

C. P. Hagbergh.

Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden,
hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms
slott fredagen den 13 mars 1891,

i närvaro af:

Hans excellens herr statsministern friherre ÅKERHJELM,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena greve LEWENHAUPT,
Statsråden: herr friherre VON OTTER,
herr WENNERBERG,
friherre PALMSTIERNA,
friherre VON ESSEN,
friherre ÅKERHJELM,
ÖSTERGREN,
GROLL,
WIKBLAD.
Justitieråden: SKARIN,
HAMMARSKJÖLD.

1:o.

Departementschefen statsrådet Östergren föredrog i underdånighet högsta domstolens yttrande öfver det genom Kongl. Maj:ts beslut den 31 sistlidne januari till högsta domstolen remitterade förslag till lag angående ändrad lydelse af 3, 14, 101, 105, 110, 129 och 136 §§ i Kongl. Maj:ts förnyade nädiga stadga om skiftesverket i riket den 9 november 1866.

Efter att hafva redogjort för de i högsta domstolen afgifna yttranden anförde departementschefen vidare:

»Hvad högsta domstolen anmärkt beträffande 3 § 3 mom., 14, 101 och 136 §§ anser jag böra föranleda ändring i förslaget på sätt

högsta domstolen hemställt. I 110 § synes mig det förtydligande, högsta domstolens fleste ledamöter ansett behöfligt, lämpligen kunna vinnas genom att i slutet af andra punkten ordet »skiftes» utbytes mot »skiftets».

På de skäl, högsta domstolens fleste ledamöter anført, anser jag mig böra tillstyrka att när liqvidsförrättning hålles efter skiftes afslutande, utom kungörelse i vanlig ordning, kallelse på sätt 23 § skiftesstadgan bestämmer skall tillställas de i samma § omförmälda skiftesdelegare; och torde föreskrift i sådant syfte lämpligen kunna upptagas i 101 §. Deremot finner jag mig icke kunna biträda den af tvenne ledamöter yttrade mening, att rätt till särskild klagan, på sätt 125 § skiftesstadgan bestämmer, borde medgifvas i fråga om landtmätarens och gode männens beslut, hvarigenom yrkande om liquidens skiljande från skiftet blifvit godkänt eller förkastadt; en sådan rätt synes mig nemligen icke vara af verkligt behof påkallad och kan lätteligen missbrukas till att obehörigt fördröja skiftesförrättningens fortgång.

Hvad slutligen angår det af högsta domstolen anmärkta förhållande, att gällande författningar icke innehålla någon bestämmelse, som bereder egodelningsrättens ordförande tillfälle att, i händelse liqvidsfrågan drages under Kongl. Maj:ts pröfning, erhålla del af Kongl. Maj:ts beslut och handlingarna i målet, så lærer detta förhållande icke böra föranleda något tillägg till skiftesstadgan, utan torde de i sådant hänseende erforderliga föreskrifter böra meddelas i den ordning, 89 § regeringsformen bestämmer; och är jag beredd att, sedan nu ifrågasvarande förslag undergått grundlagsenlig behandling, hos Eders Kongl. Maj:t i förenämnda hänseende göra vidare framställning.

På grund af hvad sålunda anförts hemställer jag, att Eders Kongl. Maj:t måtte godkänna förslaget med de ändringar, jag nu förordat, och besluta att jemlikt 87 § regeringsformen framlägga det för Riksdagen till antagande.»

På tillstyrkan af statsrådets öfrige ledamöter täcktes Hans Maj:t Konungen bifalla hvad departementschefen sålunda hemställt; och skulle proposition i ämnet till Riksdagen aflåtas i enlighet med bilagan litt. A. vid detta protokoll.

Ex protocollo

C. P. Hagbergh.